



International Foundation
for Electoral Systems

Referendum u Srbiji

16. januar 2022. godine

Ustavni referendum

Često postavljana pitanja

Europe and Eurasia

International Foundation for Electoral Systems

2011 Crystal Drive | Floor 10 | Arlington, VA 22202 | www.IFES.org

January 14, 2022

Često postavljana pitanja

Kada je referendum?	3
Zašto je ovaj referendum važan?	3
Ko ima pravo glasa i koliko ima registrovanih glasača?.....	3
Ko je odgovoran za upravljanje referendumskim procesom?	4
Šta organ za upravljanje izborima čini da zaštiti glasače od COVID-19?	4
Kada će biti objavljeni rezultati referenduma?.....	5
IFES u Srbiji	6

Kada je referendum?

Republika Srbija će održati ustavni referendum o reformi pravosuđa u nedelju, 16. januara 2022. godine širom zemlje i na deset utvrđenih glasačkih mesta u inostranstvu. Glasanje će se odvijati od 7.00 do 20.00 časova na 8.000 glasačkih mesta i u 29 medicinskih i pritvorskih objekata, na utvrđenim lokacijama. Na redovnim glasačkim mestima radiće oko 80.000 članova glasačkih odbora, dok će na glasačkim mestima u medicinskim i pritvorskim ustanovama i na lokacijama u inostranstvu proces glasanja sprovesti oko 234 članova, kako je predviđeno zakonom.¹

Zašto je ovaj referendum važan?

Vlada Srbije organizuje ovaj referendum sa ciljem promene Ustava u delu koji definiše način na koji se biraju članovi pravosuđa: „Usvajanje zakona o promeni Ustava ima za cilj da se obezbedi veća nezavisnost, efikasnost i odgovornost pravosuđa, veća nezavisnost i odgovornost javnog tužilaštva, bolja zaštita građanskih prava i jačanje vladavine prava.“² Ključna promena prema novim amandmanima je da će visoke članove pravosuđa birati Visoki savet sudstva i Visoki savet tužilaca, a ne parlament, kako je definisano u sadašnjem sistemu.

Referendumsko pitanje će biti “ Da li ste za potvrđivanje Akta o promeni Ustava Republike Srbije?” Glasaci će moći da odgovore zaokruživanjem reči “DA” ili “NE.”³

U svom mišljenju o revidiranom nacrtu ustavnih amandmana, Evropska komisija Saveta Evrope za demokratiju kroz pravo (Venecijanska komisija) utvrdila da je „većina njenih ključnih preporuka iz oktobarskog mišljenja ispunjena, a pre svega preporuka o sastavu Visokog saveta sudstva“.⁴ Komisija takođe napominje da „neke druge preporuke nisu [ispunjene], ali [da] postoji prostor da se sprovedu kroz zakonodavne promene.“ Na kraju, Venecijanska komisija je konstatovala „propuštenu priliku“ za sprovođenje nekih od preostalih preporuka i naglasila važnost takvih budućih promena, adekvatne primene, te transparentnosti i inkluzivnosti procesa usvajanja zakona.

Predstojeći referendum biće održan po novom, nedavno usvojenom zakonu o referendumu, u kojem je uklonjen minimalni prag od 50 procenata izlaznosti koji je potreban da bi referendum prošao.⁵ Iako je mišljenje Venecijanske komisije bilo pozitivno kada se radi o većini izmena predviđenih novim zakonom o referendumu, ona je upozorila i da zakonski okvir ne bi trebalo menjati u ograničenom vremenskom roku pred očekivani referendum.⁶

Ko ima pravo glasa i koliko ima registrovanih glasača?

Republička izborna komisija (RIK) objavila je da je 6,510,233 glasača upisano u birački spisak za predstojeći referendum.⁷ Pravo glasa ima svaki građanin Srbije koji ima najmanje 18 godina

¹ Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, Član 22.

² Web stranica Republičke izborne komisije Srbije. *Informacija o Aktu*. 3. decembar, 2021. godine. Pristupljeno na linku: [here](#).

³ Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, Član 36.

⁴ Venecijanska komisija. Srbija: *Hitno mišljenje na revidirani nacrt ustavnih amandmana o pravosuđu*. 24. novembar 2021. godine. Pristupljeno na linku: [here](#).

⁵ Radio slobodne Evrope /Radio Liberty. *Srpski zakonodavci usvojili zakon o ukidanju praga izlaznosti na referendumima*. 26. novembar, 2021. godine. Pristupljeno na linku: [here](#).

⁶ Venecijanska komisija. Srbija: *Hitno mišljenje na revidirani nacrt Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi*. 9. novembar 2021. godine. Pristupljeno na linku: [here](#).

⁷ Službena stranica Republike Srbije. Utvrđen je ukupan broj glasača na predstojećem referendumu. 3. januar 2022. godine. Pristupljeno na linku: [here](#).

na dan referenduma,⁸ koji ima prebivalište u Srbiji, i koji je upisan u birački spisak.⁹ Stariji i/ili onesposobljeni građani takođe imaju mogućnost glasanja od kuće. Pravo glasa na nacionalnom referendumu imaju i građani koji žive u inostranstvu. Prema RIK-u, najmanje 100 glasača mora se prijaviti za glasanje u konkretnom konzularnom predstavništvu da bi glasačko mesto na toj lokaciji bilo otvoreno.¹⁰ Građani Srbije koji žive u inostranstvu, koji su upisani u birački spisak, imaće mogućnost da glasaju ukoliko imaju boravište u Austriji (Beč), Belgiji (Brisel), Italiji (Rim), Nemačkoj (Minhen), Norveškoj (Oslo), Rusiji (Moskva), Severnoj Makedoniji (Skopje), Francuskoj (Strazbur), Hrvatskoj (Vukovar) i Švajcarskoj (Cirih).¹¹

Ko je odgovoran za upravljanje referendumskim procesom?

Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi ovlašćuje RIK da sprovede referendum. Po ovom pravnom okviru, RIK je odgovoran za sledeće:

- Staranje o zakonitom sprovođenju referenduma;
- Izdavanje uputstva za održavanje referenduma;
- Staranje o obezbeđivanju materijala za održavanje referenduma;
- Propisivanje obrazaca za održavanje referenduma;
- Određivanje glasačkih mesta;
- Uspostavljanje glasačkih odbora;
- Utvrđivanje i proglašenje rezultata referenduma;
- Obavljanje drugih poslova utvrđenih ovim zakonom i odlukom o raspisivanju referenduma.¹²

Glasački odbori su odgovorni da upravljaju procesom glasanja na glasačkom mestu, obezbeđuju pravilnost i tajnost glasanja i utvrđuju rezultate glasanja na glasačkim mestima, u skladu sa uputstvima nadležne komisije.¹³ Članovi glasačkog odbora moraju biti imenovani najkasnije sedam dana pre održavanja referenduma, ili u ovom slučaju do 9. januara.¹⁴ Izborna administracija je takođe sprovela programe obuke za biračke radnike pre referenduma.¹⁵

Šta organ za upravljanje izborima čini da zaštiti glasače od COVID-19?

Pandemija COVID-19 je dostigla rekordan broj pozitivnih slučajeva u Srbiji na dan 12. januara 2022. godine. U cilju zaštite glasača od zaraze na dan izbora, RIK je objavio sledeće mere za sprečavanje širenja COVID-a:

- Glasačka mesta će biti dezinfikovana i provetrena najmanje 24 časa pre dana glasanja, dok će toaleti biti opremljeni sapunom, peškirim i kantama za otpatke;
- Glasačke kutije će biti postavljene u razmaku od 1,5 metra (iako je to već previđeno odredbama koje definišu tajnost glasanja), kao i ljudi prisutni na glasačkom mestu;

⁸Ustav republike Srbije, Član 37 i 52.

⁹ Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, Član 3.

¹⁰ Republička izborna komisija. *Za određivanje glasačkih mesta u postupku sprovođenja nacionalnog referenduma*. 29. novembar, 2021.godine . Pristupljeno na linku [here](#).

¹¹ Republička izborna komisija. *O određivanju glasačkih mesta u inostranstvu za glasanje na republičkom referendumu*, najavljenom za 16. januar, 2022.godine; 26. Decembar, 2021.godine Pristupljeno na linku [here](#).

¹²Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, Član 21.

¹³Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, Član 22.

¹⁴ Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, Član 22.

¹⁵ Razgovor IFES-a sa organom za upravljanje izborima.

- Članovi glasačkog odbora će nositi maske tokom procesa glasanja i pobrinuti se da se poštuje preporučena udaljenost i adekvatan red;
- Ista uputstva kao gore važe za glasanje van glasačkog mesta;
- Za razliku od izbora 2020., glasanje kod kuće je moguće i za birače pozitivne na COVID— u ovom slučaju, član glasačkog odbora će pomagati u procesu glasanja van zgrade glasača, a materijal koji se koristi za glasanje biće dezinfikovano po povratku na glasačko mesto.¹⁶

Kako bi podržao poštovanje gore navedenih mera, RIK je sproveo kampanju informisanja glasača, koja uključuje distribuciju informativnih postera.

Kada će biti objavljeni rezultati referenduma?

Organi za upravljanje izborima moraju utvrditi rezultate glasanja za sva biračka mesta iz svoje nadležnosti do 20.00 časova 18. januara 2022. godine, 48 časova nakon zatvaranja glasačkih mesta.¹⁷ Lokalni organi za upravljanje izborima imaju 24 časa, do 19. januara, za dostavljanje rezultata RIK-u. RIK onda ima 48 časova, do 21. januara, da odluči o ukupnim rezultatima referenduma. Rezultati referenduma će onda biti objavljeni u Službenom glasniku Republike Srbije.

¹⁶ Republička izborna komisija. *Za obavljanje glasanja na republičkom referendumu najavljenom za 16. januar 2022. godine u uslovima epidemije zarazne bolesti COVID-19*. 8. januar 2022. godine. Pristupljeno na linku. [here](#).

¹⁷ Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi, Član 41.

IFES u Srbiji

Međunarodna fondacija za izborne sisteme (IFES) u Srbiji podržava unapređenje demokratskih procesa od 1997. godine saradjući sa nizom ključnih aktera iz državnog te nevladinog sektora u njihovim naporima za reformu i unapređenje izbornog procesa. IFES trenutno sprovodi niz aktivnosti usmerenih na pružanje podrške profesionalnom razvoju izborne administracije i antikorupcijskih nadzornih tela u Srbiji. Gradeći kapacitete domaćih institucija, IFES pruža tehničku podršku Republičkoj izornoj komisiji u organizovanju i sprovođenju izbora, kao i Agenciji za sprečavanje korupcije u Srbiji da svoj mandat ispuni u skladu sa zakonom i najboljom međunarodnom praksom. IFES takođe podržava domaće organizacije civilnog društva i medije da izgrade svoje kapacitete za praćenje i izveštavanje o izbornom procesu i zalažu se za rešavanje izazova koji se odnose na korupciju u izbornom procesu.